

Dinàmica “Escenaris” de la 2ª trobada de xarxa: necessitat i oportunitat de canvi

Introducció

Aquest recurs s'emmarca dins del conjunt de recursos que el programa Escola Nova 21 ha generat per a reflexionar sobre la necessitat i oportunitat de la transformació educativa als centres. En concret, el recurs reproduïx la dinàmica anomenada “Escenaris” que es va dur a terme durant les segones trobades de les xarxes locals d'aprenentatge col·laboratiu.

Objectius del recurs

A través de la dinàmica que es proposa en aquest recurs es pretén:

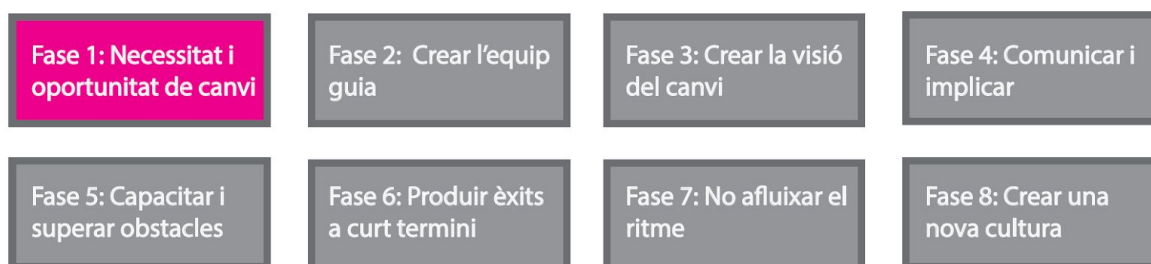
- Reflexionar sobre l'impacte que tenen l'entorn i el context a l'hora de definir un model de centre educatiu.
- Evidenciar la necessitat del canvi educatiu com a resposta a l'evolució i als canvis que s'estan donant en el nostre entorn i context.
- Introduir els 4 pilars de l'aprenentatge de la UNESCO (*Educació: hi ha un tresor amagat a dins*. Jaques Delors, UNESCO, 1996) a l'hora de construir el propòsit competencial d'un centre.
- Introduir els 4 eixos del marc d'escola avançada com a elements clau a tenir en compte durant el procés de construcció de la visió d'un centre educatiu.

A qui va dirigit?

Als claustres dels centres educatius adherits al programa Escola Nova 21, especialment als equips impulsors d'aquests centres, que poden liderar la dinamització de l'activitat i la reflexió al claustre.

Situem-nos: en quina fase del procés de canvi ens trobem?

Tot procés de canvi, en qualsevol organització, contempla un seguit de fases més o menys seqüenciades. El procés de canvi que plantejem es basa en les fases del model que proposa John Kotter¹, adaptat als centres educatius:

Fase 1: necessitat i oportunitat de canvi

La primera fase del procés es fonamenta en la idea que, perquè es pugui dur a terme un canvi de gran abast en el centre educatiu, és imprescindible que la major part de les persones implicades el desitgin. S'ha de desenvolupar un sentit d'urgència al voltant de la necessitat del canvi que desperti la motivació inicial que permeti el futur moviment. Això suposa dedicar-hi el temps i l'energia que calgui, obrint un diàleg transparent i honest que permeti la reflexió, individual i col·lectiva, sobre el sentit, la necessitat, la urgència i l'oportunitat del canvi.

Els recursos que el programa Escola Nova 21 proposa per a desenvolupar aquesta fase en els centres educatius són:

- [“Autodiagnosi: necessitat i oportunitat de canvi”](#).
- [“Most likely to succeed: necessitat i oportunitat de canvi”](#).
- “Recursos inspiradors: necessitat i oportunitat de canvi”.
- [“Dinàmica “Escenaris” de la 2a trobada de xarxa: necessitat i oportunitat de canvi”](#).
- “Tret de sortida amb les famílies”.

Els anteriors recursos poden ser utilitzats de forma independent i en qualsevol ordre. Encara que tots ells tenen com a objectiu principal sensibilitzar la comunitat educativa sobre la necessitat i l'oportunitat del canvi, no depenen els uns dels altres.

¹ Kotter, J. P., & Rathgeber, H. (2006). Our Iceberg is Melting: Changing and succeeding under conditions. New York: St. Martin's Press.

Desenvolupament de la dinàmica

Material necessari

- [Fitxes d'“un dia a...”](#)
- Descripció d'escenaris:
 - o [Escenari 1: La ruta de la seda](#)
 - o [Escenari 2: Una colònia tèxtil](#)
 - o [Escenari 3: Una illa deserta](#)
- [Mural dels 4 pilars de l'educació](#)
- [Escenari “Catalunya l'any 2030”](#)
- Pòstit
- Fulls mida DIN A3
- Retoladors
- Blu-tack

Temps necessari

El temps necessari dependrà, sobretot, de la profunditat de les reflexions. Tot i així, la durada aproximada de la dinàmica és d'una hora i mitja (90').

Desenvolupament

A continuació es presenta de forma pautada el desenvolupament de la dinàmica. Aquesta és només una proposta metodològica de dinamització de l'activitat i, per tant, són els equips impulsors dels centres els encarregats d'adaptar la dinàmica a les necessitats del seu centre. Els temps assignats a la dinamització de cada fase són orientatius.

Fase 0: Introducció a la dinàmica.

El dinamitzador fa la presentació dels objectius de la dinàmica a tots els participants. Pot compartir que aquesta dinàmica és una de les que es va treballar en la segona trobada de les xarxes locals d'Escola Nova 21.

Fase 1: Escenaris i “un dia a...”. → 10'

1. El dinamitzador crea grups d'entre 4 i 6 participants. El nombre de grups ha de ser sempre múltiple de 3 (3 grups, 6 grups...).
2. El dinamitzador reparteix a cada grup diversos fulls d'“un dia a...” i un dels tres escenaris que segueixen:
 - a. [Escenari 1: La ruta de la seda.](#)
 - b. [Escenari 2: Una colònia tèxtil.](#)
 - c. [Escenari 3: Una illa deserta.](#)
3. Una persona del grup llegeix en veu alta la història que conté aquell escenari.
4. El grup fa una pluja d'idees sobre **situacions que descriuin “un dia a...”**. Es

tracta de situacions que es puguin donar en el quotidià de l'escenari que el grup tingui assignat. Es demana als participants que escriguin les idees en els espais que hi ha a les fitxes d'"un dia a...". Poden utilitzar tantes fitxes com necessitin.

NOTA METODOLÒGICA: a l'hora d'explicar aquest punt de la dinàmica, és rellevant que el dinamitzador especifiqui que ens trobem en una fase de creació d'idees-brainstorming, per tant, no és necessari debatre o jutjar les idees que aporten els altres participants. Es vol generar una quantitat elevada d'idees.

Fase 2: Rotació i competències. → 10'

1. Els grups roten i canvien d'escenari. En arribar al nou escenari, trobaran:
 - a. El full de descripció de l'escenari.
 - b. Les fitxes d'"un dia a..." que ha construït el grup que hi havia en aquell escenari abans de rotar.
2. Un membre del grup llegeix en veu alta la descripció de l'escenari per situar a tot el grup.
3. Entre tots, analitzen les fitxes que expliquen com és un dia a l'escenari que acaben de llegir.
4. Un cop el grup s'ha introduït a l'escenari i s'han analitzat les fitxes, el grup fa una pluja d'idees sobre les **competències, habilitats, coneixements, capacitats, etc. necessàries per a la vida en aquell escenari** en concret. Escriuran les idees en pòstits. Cada pòstit ha de contenir una sola idea.

NOTA METODOLÒGICA: l'objectiu és que els participants concretin competències, habilitats, coneixements, capacitats... més enllà de les determinades pel currículum. Que no aportin aspectes genèrics (ex. Habilitats socials), sinó idees més concretes (ex. Capacitat de resoldre conflictes).

NOTA METODOLÒGICA: els pòstits de competències no tenen per què estar relacionats directament amb les situacions concretes que es descriuen a les fitxes d'"un dia a...". Les situacions d'"un dia a..." inspiren el debat sobre les competències necessàries, però no cal que cada situació d'"un dia a..." tingui assignada una competència, un coneixement, una habilitat...

Fase 3: Rotació i model de centre educatiu. → 15'

1. Els grups roten i canvien d'escenari. En arribar al nou escenari, trobaran:
 - a. El full de descripció de l'escenari.
 - b. Les fitxes de "un dia a..." que ha construït el grup que hi havia en aquell escenari abans de rotar.
 - c. Els pòstits amb les competències per a la vida en aquell escenari que ha escrit el grup anterior.
2. Un membre del grup llegeix en veu alta la descripció de l'escenari per situar a tot el grup.
3. Entre tots, analitzen les fitxes que expliquen com és un dia a l'escenari que acaben

de llegir.

4. Entre tots, analitzen els pòstits que responen a les competències per a la vida necessàries en aquell escenari.
5. Cada grup agafa un full DIN A3 i fa una representació (en forma de dibuix, de descripció, d'esquema, etc.) sobre **quin és el model de centre educatiu que creuen que és necessari per a aquell escenari.**

Fase 4: Compartim. → 10'

1. Cada grup munta a una paret el mural del seu escenari, combinant els diferents components (descripció de l'escenari, situacions “un dia a...”, pòstits i model de centre educatiu).
2. Es convida a tots els participants a passejar per la sala i observar els murals que s'han construït per a la resta d'escenaris.
3. Un cop els participants han passat per tots els murals o s'ha acabat el temps, els participants tornen a seure dividits en tants grups com hi havia en iniciar la dinàmica. Els grups no tenen per què ser els mateixos en què estaven durant la dinàmica.

Reflexions a partir de la dinàmica

NOTA METODOLÒGICA: per fomentar la participació, el dinamitzador pot deixar uns minuts perquè es debatien les preguntes que es proposen dins dels grups abans de fer-ho amb tots els participants de forma conjunta.

Fase 5: Conclusions en relació a l'impacte del context i l'entorn a l'hora de definir el model de centre. → 10'

1. Reflexió inicial del dinamitzador: ara el que caldria és acabar el procés que hem seguit amb els altres escenaris també amb l'escenari “Catalunya l'any 2030”. Tot i així, ara no es farà aquesta activitat perquè forma part de la fase de definició de la visió de centre que es portarà a terme pròximament. Tanmateix, l'exercici realitzat a partir de societats més simples i acotades que la del segle XXI, ens permet extreure alguns aprenentatges sobre el procés que ens poden servir de cara a preparar la construcció de la visió.
2. Per iniciar el debat sobre l'impacte del context i l'entorn a l'hora de definir el model de centre, el dinamitzador pot formular les preguntes que segueixen:
 - Quins aprenentatges traiem sobre aquest exercici? De quina manera serien aplicables a l'escenari Catalunya 2030?
 - Intuïtivament, si féssim aquest exercici amb el context actual, el model de centre que definiríem en què es diferenciaria dels nostres centres?

Algunes conclusions que el dinamitzador pot compartir (si no han sortit):

- L'entorn i el context determinen les competències necessàries per a la vida que, al seu torn, determinen el model de centre. Per tant, el model de centre queda determinat pel context i l'entorn. Si se segueix l'exercici que acabem de fer, veurem com les competències i els centres educatius dissenyats per a cada un dels 3 escenaris plantejats són diferents. Això és perquè l'entorn i el context definits també eren diferents.
- Quan el curs que ve hàgem de definir la visió per al nostre centre, serà molt rellevant haver reflexionat prèviament sobre quin és l'entorn i el context del nostre centre educatiu.

Fase 6: conclusions en relació a la definició de competències. → 15'

1. El dinamitzador reparteix el mural dels 4 pilars de l'aprenentatge de la UNESCO a cada un dels grups.
2. Entre tot el grup hauran de relacionar els pòstits de les competències, coneixements, habilitats, etc. de l'escenari on es troben amb les dimensions de la persona associades als 4 pilars. Per exemple, si es detecta que la competència A es relaciona amb l'aprendre a conèixer, el grup situarà el pòstit de la competència A a sota de l'aprendre a conèixer.
3. Un cop els grups han acabat de relacionar les competències amb els pilars de l'educació, el dinamitzador pot formular les següents **preguntes per a la reflexió**:
 - Creieu que estan equilibrats els 4 pilars de l'educació, o n'hi ha uns que predominen per damunt dels altres? El dinamitzador pot convidar als participants a analitzar quins són els principis menys destacats i preguntar-se per què.
 - Les competències, coneixements, habilitats, etc. que hem generat a través de la dinàmica fan que els individus s'adaptin als escenaris descrits o també els permeten transformar-lo?

Algunes conclusions que el dinamitzador pot compartir (si no han sortit) per a cada una de les preguntes:

- Probablement els 4 pilars hagin quedat desequilibrats en els escenaris, cal analitzar si és així i quins han quedat més/menys destacats i per què.
- També els pilars de l'educació tendeixen a desequilibrar-se en el sistema educatiu tradicional, que està orientat principalment cap a l'aprendre a conèixer i, en menor grau, a l'aprendre a fer. En una educació estructurada, cada un dels 4 pilars mereix la mateixa atenció perquè l'educació sigui una experiència global i continuada al llarg de la vida.
- Idealment les competències haurien de permetre als individus conviure en l'escenari descrit, però també transformar-lo millorant-lo. Les competències necessàries per a la vida al segle XXI han de permetre als individus conviure-hi, però també fer front als reptes globals del segle XXI (desigualtat, violència, medi ambient...). Cal pensar en els centres educatius com a agents de canvi.

Fase 7: Conclusions en relació a la definició del model de centre. → 10'

1. El dinamitzador mostra el Marc d'Escola Avançada:

2. El dinamitzador pot formular les preguntes que segueixen:
 - Quin element del marc d'escola avançada heu tingut en compte en primer lloc a l'hora de definir el model de centre?
 - Algun dels eixos del marc d'escola avançada ha quedat poc determinat en el model de centre d'algun dels 3 escenaris? Quin?

Conclusió del dinamitzador (si no ha sortit):

- A l'hora de definir la nostra visió de centre, cal tenir com a referència els 4 eixos del marc d'escola avançada: propòsit, pràctiques, avaluació i organització. De tots ells, el primer que cal plantejar és el propòsit.
- El propòsit reflecteix les finalitats educatives que ens plantejem com a centre, és a dir, l'assoliment de les competències per a la vida, que, com hem vist en el punt anterior, hauria d'abastar el conjunt dels 4 pilars de l'aprenentatge de la UNESCO.

Fase 8: Segle XXI. → 10'

1. Es distribueix a cada grup l'escenari "Catalunya l'any 2030?".

NOTA METODOLÒGICA: l'escenari "Catalunya l'any 2030?" és una proposta d'escenari futur a tall de suggeriment, per a la dinàmica l'equip impulsor pot modificar, ampliar o construir-ne un de nou que trobi més suggeridor o inspirador.

2. Un membre de cada grup llegeix l'escenari en veu alta per a tot el grup.
3. Cada grup comparteix a les xarxes socials una conclusió de la dinàmica o de la trobada que els hagi impactat. Etiquetes: #escolanova21, #xarxeslocalsEN21, i #compartimEN21. Es pot compartir la reflexió a qualsevol xarxa social: Twitter, Facebook, Xarxa Digital d'Escola Nova 21...
4. Per últim, de forma àgil, cada grup pot llegir en veu alta allò que ha compartit a les xarxes socials.

Compartim més enllà del nostre centre

Escola Nova 21 pretén contribuir que la societat prengui consciència sobre la necessitat de transformar el sistema educatiu català, i els centres educatius adherits al programa, de forma individual, esdevenen agents clau per aconseguir-ho.

Per aquesta raó, des del programa Escola Nova 21 s'incentiva a comunicar i ampliar el debat i les reflexions sorgides a través de la dinàmica més enllà del centre, mitjançant la xarxa digital de docents d'Escola Nova 21 (<http://xarxaescolanova21.cat>), les xarxes socials (amb el hashtag #escolanova21) i els propis mitjans del centre educatiu, com el taulell d'anuncis, el butlletí o la pàgina web del vostre centre.

Algunes idees sobre elements a compartir més enllà del propi centre educatiu són:

- Fotografies i vídeos que facin visibles la reflexió al centre.
- Idees i reflexions sorgides durant la dinàmica.
- Noves metodologies de desenvolupament de la dinàmica proposada.

Compartir alguns dels elements anteriors faran visible el canvi al centre i, a més, enriquiran i aportaran coneixement a altres centres educatius en procés de canvi. Així doncs, l'equip impulsor pot pensar de quina manera es compartirà el procés i el resultat de la dinàmica més enllà del propi centre educatiu per contribuir i enriquir aquest moviment de transformació del sistema educatiu català.

Aquest document s'ha creat en el marc del programa Escola Nova 21 i està subjecte a la llicència Creative Commons de Reconeixement-CompartirIgual 4.0 Internacional

Primer esborrany del document: juny 2017 (v.1.0.0)

Autors: Equip Escola Nova 21

Entitats promotores del programa Escola Nova 21:

